

MEDYADA KADINA YÖNELİK ŞİDDET HABERLERİNİN İÇERİK VE SUNUM AÇISINDAN ANALİZİ: Beyazgazete.com Örneği

Aylin GÖRGÜN-BARAN*
Canet TUBA SARITAŞ**
Birsen ŞAHİN-KÜTÜK***

Özet

Bu çalışmada, kadına yönelik şiddet haberlerinin medyada nasıl verildiği üzerine odaklanılmaktadır. Medyadan aktarılan şiddet haberleri, sorunun çözümüne herhangi bir katkı sağlamakta mıdır, yoksa var olan ataerkil kültürel değerleri yeniden üretmekte ve meşrulaştırmakta mıdır, sorularına yanıt aranmıştır. Bu kapsamda Türkiye’de Beyaz gazete portalında arşivlenen tüm televizyon kanallarında verilen kadına yönelik şiddet haberlerine ilişkin Haber Bültenlerinin videoları, 01 Temmuz 2011-31 Aralık 2011 tarihleri arasında altı (6) aylık bir dilimi kapsayacak biçimde içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu analiz neticesinde, medyada en çok fiziksel şiddet içeren haberlerin hemen hemen her gün verildiği ve son 6 ayda 104 haberin 41’inin kadına yönelik şiddet haberini içerdiği tespit edilmiştir. Medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin verilmesi, şiddetin görünürlüğünü ön plana çıkarmıştır. Bu haberlerin yarısından fazlasında şiddeti uygulayandan çok, şiddete maruz kalan kadını kurbanlaştırılan tarzda haber verildiği tespit edilmiştir. Kadına yönelik şiddet haberlerinin veriliş tarzı haberin tabloid olarak yorumlanması biçiminde okunmuştur. Bu nedenle medyanın sorumlu habercilik anlayışı çerçevesinde şiddet haberlerini vermesi, şiddeti meşrulaştırıcı içerikten uzak durması ve bunun için medyada kadın bakış açısının geliştirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Kadına yönelik şiddet, medya, haber bültenleri, şiddet haberleri, tabloid haber.*

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
İletişim: abaran@hacettepe.edu.tr

** Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
İletişim: janetsaritas@yahoo.com

*** Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
İletişim: birsaahin@hacettepe.edu.tr

ANALYSIS OF NEWS ON VIOLENCE AGAINST WOMEN IN MEDIA IN TERMS OF CONTENT AND PRESENTATION: BEYAZGAZETE.COM CASE

Abstract

This study focuses on how news related to violence against women is presented in the media. We aim to determine whether such news perpetrate the existing patriarchal cultural values or if they contribute to the resolution of such problems. Video clips of news related to violence against women were subjected to content analysis. These video clips were broadcasted on all national television channels for a period of 6 months between July 1, 2011 and December 31, 2011, and archived in Beyaz Gazete portal in Turkey. Analysis results indicate that news related to physical violence were broadcasted almost every day, and that 41 out of 104 news clips during the last 6 months were related to violence against women. Broadcasting such news has increased public awareness regarding this problem. Furthermore, results indicate that, in over half of these news clips, the news were presented in such a way that they victimized the women involved rather than disclose the perpetrators of violence. The presentation style of news related to violence against women can be considered as tabloid interpretation of news. For these reasons, we recommend that the media should broadcast news on violence within the frame of responsible journalism, avoid content that perpetrates violence against women, as well as develop and strengthen a women-centric point of view to avoid these problems.

Keywords: *Violence Against Women, Media, News Bulletins, Violence News, Tabloid News..*

Giriş

İnsanlık tarihinin çatışmalarla dolu olduğu dikkate alınırca şiddetin bir çözüm aracı olarak kullanıldığını söylemek yanlış olmaz. Bu bağlamda tarihsel süreçte gerek cinsiyet açısından, gerekse toprak elde etme konusunda kullanılan şiddet, sürekli eşitsizlik yaratmıştır. Bu noktada şiddeti uygulayan ve şiddeti gören kategorilerine bakıldığında güçlünün güçsüze uyguladığı bir durumla karşılaşılmaktadır. Bu durum yapısal bir özellik göstermekte ve şiddetin şiddet doğurmasına yol açmakta ve toplumda bir şiddet döngüsünün kendisini üretmesine neden olmaktadır. Bu nedenle ataerkil kabuller şiddetin farklı biçimlerini yeniden-yeniden üretmek besleyen bir mekanizmaya bürünmektedir. Ataerkil mekanizma, “erkekliği” kadına referansla tanımlamakta ve kadına ait olan her şeyin reddine dayanarak inşa etmektedir. Bourdieu’nun (2014:15) ifadesiyle, kadınlığın kurucu ögesi

olan *bağımlı olma* aynı zamanda erkekliğin inşasında da rol oynamaktadır. Bu bağlamda kadına yönelik şiddet, gücün, kaynağın ve iktidarın göstergesine dönüşmektedir.

Ataerkil kültürel değerler kapsamında erkeğin kadına zorla sözünü dinlettirmesi de kadına yönelik şiddet kapsamındadır. Bir başka ifadeyle kadın kendi iradesinin dışında istemediği bir davranışa erkek tarafından zorlandığında (örneğin kocası, babası, ağabeyi, akraba erkekler ya da tanımadığı erkeklerin kendi sözünü dinletmek için kadına ısrarlı davranışta bulunması gibi) kadın şiddete maruz kalmaktadır (Sallan-Gül, 2013: 27).

Birleşmiş Milletler Örgütü tarafından 1993 yılında düzenlenen Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesinde kadına yönelik şiddet, “ister kamusal isterse özel yaşamında meydana gelsin kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar ve ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem, uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” biçiminde tanımlanmaktadır (HÜNEE, 2010:19). Ertürk’e (2015: 35-36) göre şiddet, dayanağını kadın ile erkek arasındaki güç eşitsizliğinden almakta ve güçlünün güçsüz üzerine baskı kurmasına yol açmaktadır. Gördüğü şiddet sonucunda kadın bedensel ve ruhsal açıdan acı ve ıstırap yaşamaktadır. Bu ise aynı zamanda insan haklarının ihlali anlamına gelmektedir. Kadına yönelik şiddet bir başka açıdan tanımlandığında; kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan olarak her türlü tutum ve davranışı ifade etmektedir (Sallan-Gül, 2013: 17). Bu bağlamda şiddet, erkeğin “sözünü geçirmek, sözünü dinlettirmek” ve “çatışmayı çözüm yöntemi olarak görmek” anlamında bir erkeklik göstergesi haline gelmektedir.

Kadına yönelik şiddetin farklı biçimleri söz konusudur. Bunlar fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik, kültürel ve sembolik şiddettir. Bunlardan en çok bilineni fiziksel şiddettir. *Fiziksel şiddet*; dayak başta olmak üzere darp etmek, kesici aletle yaralamak veya öldürmek, ateşli silahla yaralamak veya öldürmek, üzerine yakıcı kimyasal madde dökmek, kadının uzuvlarını (burnunu, kulağını) kesmek vb. gibi travmatik, dramatik sonuçlar doğuran bir şiddet türüdür. *Psikolojik şiddet*, kadını küçük düşürücü davranışlarda bulunma, hakaret etme, alay etme ve dalga geçme yoluyla kadını depresyona sokma, kadını annesinin

evine gitmeye zorlama, kadının bekâretini kontrol etme, ruhsal dengesini kaybedecek davranışlara zorlama biçimindedir. *Cinsel şiddet* ise kadının bedenine taciz etme, tecavüze zorlama ve tecavüz etme, ensest ilişkilerde bulunma olarak belirtilebilir. *Ekonomik şiddet*, kadının rızası olmadan malına, gelirin el koyma, ziynet eşyalarını elinden alma, bankamatik maaş kartını elinden alma, kredi ekstrelerini kontrol etme vb. gibi sıralanabilir (Görgün-Baran ve diğerleri, 2015:5; Taşdemir-Afşar 2015: 724-734; Altınay ve diğerleri, 2007: 12). *Kültürel şiddet*, Orta Doğu ülkelerinde kadın sünneti, Çin’de kız çocuklarının küçükken ayaklarını bağlama ve boynuna boyunluk geçirme, birçok ülkede ve Türkiye’de de görüldüğü üzere töre/namus cinayetleri, akraba ile evlilik/berdel evliliği, çocuk yaşta evlilik, başlık parası, Hindistan’da kocanın ölümünden sonra kadının kendini yakması vb. durumlardır; bunlar insan hakkı ihlallerini doğurduğu için şiddet sayılmaktadır. (Görgün-Baran ve diğerleri, 2013: 42; Görgün-Baran ve diğerleri, 2015: 5-6).

Sembolik şiddet ise, Bourdieu (2014: 10-12) tarafından doğrudan somut olarak şiddet içermeyen, ama bireyin kişisel haklarını engelleyen ve baskılayan belli belirsiz hissedilen bir şiddet olarak tanımlanmaktadır. Bunun içerisinde kadının davranışlarına kurallar koyma, kadını kışkırtma, kadını düşüncesinden vazgeçirme vb. gibi uygulamalar yer almaktadır. Kadına yönelik şiddet olaylarında tek bir şiddet türünü görmek mümkün değildir. Örneğin fiziksel şiddet diğer şiddet türlerinin uygulanmasına yol açabilmekte, hatta şiddeti döngüsel bir biçime sokabilmektedir. Bu yüzden kadına yönelik şiddet, kadını yaralayıcı, acı ve ıstırap verici, üzücü, örseleyici ve onarılamayan bir yara olarak görülmektedir.

Bu bağlamda kamunun düşünce ve fikirleri de medyanın gerçekleri sunma şeklinden kaçınılmaz olarak etkilenmektedir. Belirli toplumsal cinsiyete dayalı yargısal kalıpları dolduran veya vurgulayan medya, aslında toplumsal cinsiyet farkına dayanmayan, ancak toplum tarafından belirlenen rolleri kadınlara ve erkeklere yüklemektedir. Haber programlarında, televizyon dizilerinde ve video oyunlarında kadın ve erkeği karakterize eden yargısal kalıpların kullanımı yaygındır. Bazı reklamlarda çıplak ve uygun olmayan biçimde kullanarak, kadınların haysiyetini ihlal eden sayısız örnek bulunmaktadır.

Bu durumun Batı toplumlarında da benzerlik göstermesi aslında ataerkinin ideoloji olarak evrenselliğini göstermektedir. Gender Equality Commission raporuna (2015) göre, Avrupa’da toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili ilerlemeye

rağmen kadınların medya süreçlerine katılımı hala alarm vermektedir. Hem iç cephede, yani medya şirketlerinin karar verme makamlarına ve gelişmiş çalışma koşullarına erişimde, hem de dış cephede yani medya içeriğinde kadınlar sürekli temsil eksikliğinin kurbanlarıdır. Bu onları sadece eşit muamele ve fırsatlardan mahrum bırakmakla kalmıyor, aynı zamanda Avrupa'nın ekonomik ve siyasi yaşamına gittikçe artan önemli bir katkıda bulunmalarına rağmen, geleneksel rollerine hala bağlı oldukları şekilde toplum arasındaki baskıyı arttırıyor¹. Bu açıklamalar, medyanın Türkiye'deki durumu ile Avrupa'daki durumunun çok farklı olmadığını ortaya koymaktadır.

HÜNNE'nin (2015) Türkiye genelinde 2014 yılında yaptığı araştırmada kadına yönelik fiziksel şiddetin %68 olduğu belirtilmektedir. Kadın cinayetleri eylem araştırmasına göre, 2009-2013 yılları arasında, 949 kadından 453'ü (%56'sı) "ayrılma, reddedilme, kıskançlık" nedeniyle öldürülmüştür. Yine 2009-2013 yılları arasında 949 kadından 356'sının (%75'i) koca-partner ya da eski koca-eski partner tarafından öldürüldüğü belirtilmektedir (Kadın Cinayetleri Platformu 2015). Bu çalışmada ise Türkiye'de kadına yönelik şiddetin haber bültenlerinde nasıl sunulduğu ele alınmaktadır.

1. Medya ve Kadına Yönelik Şiddet

Van Zenon (1994:113-117), toplumsal gerçekliğin yalnızca kadın medyasında inşa edilmediği, aynı zamanda erkeklerin de kendilerini, kadın olmadıkları üzerinden inşa etmek için medyadan yararlandıklarını bildirmektedir. Ancak erkeklerin medyadan yararlanmaları, Connell'in (1998: 150-154) "işbirlikçi erkeklik" dediği, erkekler arasındaki gizli anlaşma ile sağlanan cinsiyetçi bir bakışla, medyada erkekliklerin görünmez kılınması biçimini, kendi erkeklik inşasında kullanmaları ile gerçekleştirmektedir.

Medya, kadına yönelik şiddet konusunda problemleri bir durum sergilemektedir. Basında kadına yönelik şiddet haberlerinin üçüncü sayfada verildiği ve aile içi şiddet konusunun çoğunlukla adli vaka ve magazinsel haber (tabloid haber) olarak yer aldığı görülmektedir. Medyada kadına yönelik şiddet

¹ Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz., Gender Equality Commission, (2015), Handbook on the Implementation of Recommendation CM/Rec(2013)1 of the Committee of Ministers of the Council of Europe on gender Equality and Media Council of Europe, February 2015, Printed at the Council of Europe.

olgusu, toplumsal sistem ile ilgisini kuracak ve politik yönünü ortaya koyacak biçimde haberleştirilmemektedir. Dolayısıyla şiddetin önlenmesi çerçevesinde politika faaliyetlerine ilişkin haberlere de pek rastlanmamaktadır (KSGM, 2014: 4-5). Ayrıca kadına yönelik şiddet haberlerinin gazeteler üzerinden yapılan içerik analizinde Aziz ve diğerlerinin yaptığı araştırmada (1994:15-16), basın genel olarak bu tür haberlerde suç işlemeyi özendirmediği ve normların dışına çıkan haberleri “toplumu bir ayna gibi” yansıtmaktan uzak durduğu ifade edilmektedir. Çünkü basın ezber bozan haberlere girmemekte, yalnızca magazinsel yönüne vurgu yapmaktadır.

Medyanın kullanımı bireylerin kişisel amaçlarına göre değişmektedir. Bu anlamda medya toplumsal yargıların olumlu yönde değişmesi işlevine sahip olabileceği gibi, haber ve yorumları aracılığıyla mevcut toplumsal yargıları yeniden üretebilme özelliğine de sahiptir. Son yıllarda çeşitli toplumsal sorumluluk projelerinin medya tarafından desteklendiği bilinmekle birlikte köklü bir dönüşümün gerçekleştiğini söylemek pek mümkün değildir. Kadınların iletişim sistemlerine katılımında ve ulaşılabilirliğinde yaşanan eşitsizlik, medyada kadının klişe rollerle temsil edilmesi, şiddet içeren küçültücü kadın imajına sıkça yer verilmesi gibi farklı biçimlerle toplumsal cinsiyet eşitsizliği yeniden üretilmektedir. Bu bağlamda medyanın toplumda mevcut cinsiyet ayrımcılığının devamlılığını sağladığı ve mevcut eşitsizlikleri güçlendirdiği üzerinde durulmaktadır (KSGM, 2008: 5).

Çoğulcu-katılımcı demokrasilerde medya, halkın sözcülüğünü yapma, bireyleri bilgilendirme, eğitme ve eğlendirme gibi işlevlere sahip olmakla birlikte, geç kapitalist dönemde Groombridge'nin de belirttiği üzere, televizyon aynı zamanda bir satış aracı olma özelliğini de taşımaktadır. Bu açıdan televizyonun olumlu ve olumsuz birçok işlevi bulunmakla birlikte, bu işlevlerinin bireyler üzerinde standart ve mutlak bir etkisinin olduğunu söylemek güçtür (Karahan-Uslu, 2000: 21). Ancak medya aynı zamanda bir kâr sağlama aracıdır (Akdoğan, 2004: 52). İzlenme oranını artırmak ve dolayısıyla çekim merkezi olmak adına medya, haber içeriklerini magazinleştirme yoluna gidebilmektedir. Bu düşüncelerden yola çıkılarak gazetede üçüncü sayfa haberi olan kadına yönelik şiddet konusunun, televizyon kanallarının genellikle haber bültenlerinde yer almaya başlaması, medya tarafından sansasyonel haber kapsamında değerlendirilmekte ve tabloid haber kategorisine alınarak, izleyiciyi ekrana çekme ve izleme oranını artırmak amacına yönelmektedir. Böyle bir anlayış kadına yönelik şiddet

haberlerinin daha fazla izlettirilme çabası ile aslında Hall'ün vurguladığı gibi bir nevi ataerkil şiddetin hegemonyasını² sağlama anlamına gelmektedir. Medya şiddet olayında kadını mağdurlaştırırken aynı zamanda “toplumun aynası olma” adına belli görüntüleri vermektedir (Özkan, 2004:22). Böylesine bir sunum hegemonyanın inşası olarak nitelenmektedir.

Öte yandan medyanın kadın imajını, güçlü olamayan, genellikle olumsuz karakter özellikleri çerçevesinde ötekileştirerek verdiği ifade edilmektedir (Baker, 2012:316-317). Medyanın kullandığı eril dil ise kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran bir biçime dönüşmektedir. Bu konuda Türkiye’de Radyo Televizyon Üst Kurulu ile Televizyon Yayıncıları Derneği arasında imzalanan Yayıncılık Etik İlkeleri Sözleşmesinde; “şiddeti teşvik etmemeye ve meşrulaştırmamaya özen göstermek, kadınların sorunlarına duyarlı olmak ve kadınları nesneleştirmekten kaçınmak, yayınlarda cinsiyet ayrımcılığına, aşağılama ve önyargılara yer vermemek” ifadesi yer almaktadır. Ayrıca Medya Derneği’nin hazırladığı etik ilkeler belgesinde “haberler, hiç bir şekilde kışkırtıcı veya ayrımcı bir dil kullanmamalıdır” maddesi bulunmaktadır. Gerek Radyo Televizyon Üst Kurulu ile Televizyon Yayıncıları Derneği’nin gerekse Medya Derneği’nin hazırladıkları metinlerin dili sorunludur. Öznesi gizlenerek ya da belli olmayacak biçimde üçüncü şahıslara göndermede bulunarak ifade edilen bu maddeler, (örneğin haberlerin... kışkırtıcı dil kullanmaması gibi) zihinlerin ataerkil ideoloji ile çepeçevre kuşatıldığını göstermektedir. Dolayısıyla medyada haber yapma süreci sorunlu olmakla birlikte önleyici yasaların ifadeleri de sorundur. Böylece sorunun çözümü zorlaşmaktadır. Öte yandan 1995 yılında Pekin’de düzenlenen Dördüncü Dünya Kadın Konferansında (KSGM, 1995: 238, 185-186), ilk kez medya konusu gündeme alınmış ve medyada kadınların dengeli ve klişeleşmiş olmayan görüntülerinin yaygınlaştırılması, kadınların aşağı konumda ve cinsel obje olarak sunulmasından kaçınılması, kadına ve çocuğa yönelik şiddeti önlemek için yasaların çıkartılması stratejik birer hedef olarak kabul edilmiştir. Yapılması gerekenler konusunda hükümetler ve kadının ilerlemesine ilişkin ulusal mekanizmalar sorumlu tutulmuştur. Bunların önemli gelişmeler olduğu ve hükümetlerin üzerine düşen görevleri yerine getirmesi açısından bir baskı unsuru oluşturduğu düşünülmektedir.

² Bu konuda daha detaylı bilgi için bkz. Stevenson, N. (2006), **Medya Kültürleri, Sosyal Teori ve Kitle İletişimi**, Çev. G. Orhon-B.E. Aksoy, Ankara, Ütopya Yayınları. Ayrıca Turner, G. (2016), **İngiliz Kültürel Çalışmaları**, Çev. D. Özçetin-B. Özçetin, Ankara, Heretik Yayınları.

2. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, kadına yönelik şiddetin medyada nasıl ele alındığı teori temelli nitel yaklaşımla ele alınmaktadır. Görsel sosyoloji yönteminin kullanıldığı çalışmada şiddetin medyaya yansımaları ise haber bültenleri üzerinden incelenmiştir. Araştırma kapsamında temel olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Medya kadına yönelik şiddet haberlerini nasıl sunmaktadır?
2. Medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin sunumu “tabloid haber” olarak değerlendirilebilir mi?
3. Medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin sunumunda “medya ve şiddetin yeniden üretimi” söylenebilir mi?
4. Medya kadına yönelik şiddet haberlerini verirken bu haberlerle sosyal sorumluluk anlamında bir farkındalık yaratıyor mu?
5. Medya, kadına yönelik şiddet haberlerini verirken hazırlanan içerikler sorunun çözümüne bir katkı sağlıyor mu?
6. Sunucular bu haberleri verirken nasıl bir tarz ve dil kullanıyorlar?

Araştırmanın Veri Toplama ve Analiz Süreci

Bu kapsamda çalışmada kadına yönelik şiddetin başta haber bültenleri olmak üzere medyada daha sık görünür olduğu ve medyada ele alınan kadına yönelik şiddetin, “toplumsal farkındalığı arttırdığı” söylemi ile “kadına yönelik şiddeti normalleştirdiği” söyleminin daha yüksek sesle dile getirildiği 2011 yılındaki haber bültenleri analiz evreni olarak belirlenmiştir. Haber bültenlerinin sadece bir ya da birkaç kanalı değil, farklı kanalları içermesi açısından ise Beyaz Gazete Video arşivinin çalışmada kullanılması kararlaştırılmıştır. Bu bağlamda çalışmada 2011 yılının son 6 ayına ilişkin “Beyaz Gazete Video” arşivinden tüm kanalları kapsayan haber bültenlerinde kadına yönelik şiddet haberleri analiz alanı olarak seçilmiştir. Yapılan incelemede haber bültenlerinde belirlenen tarihler arasında kadına yönelik şiddet konusuna yer veren 104 haber seçilmiş ve analizler bu haberler üzerinden yapılmıştır.

Çalışmada verileri analiz etmek için ise görsel analiz ve içerik analizi (Neuman, 2006: 466-476; Bilgin, 2006:3-28) teknikleri kullanılmıştır.

Görsel sosyoloji olarak da geçen görsel analizde fotoğraf, film ve videodan yararlanarak toplumu ve kültürü analiz ederek sosyal gerçeklik incelenmeye çalışılmaktadır (Harper, 1988: 53; Pauwels, 2010: 546). Bu çalışmada da topluma kadına yönelik şiddetin haber programları aracılığı ile sunumu ele alındığı için *görsel analiz* kullanılmıştır. Veri analizine geçilmeden önce ön hazırlık olarak kadına yönelik şiddet literatürü yeniden incelenmiş ve analiz kapsamında alınan haberler izlenmiştir. Görsel analizde teori temelli yaklaşım benimsenerek, medya ve kadına yönelik şiddetin sunumuna ilişkin literatür üzerinden haberlerin analizinde kullanılmak üzere soru formu hazırlanmıştır. Bu sorulardan yola çıkılarak medyanın, Beyaz Gazete Video arşivinden tüm televizyon kanallarını kapsayan, haber bülteninde kadına yönelik şiddet haberini verirken nasıl bir dil kullandığı, kadın ve erkek sunucuların haberi verişteki duruşlarının (jest ve mimiklerinin) nasıl olduğu, söz konusu haberin içeriğinin taşıdığı anlamın yanlı mı, objektif mi olduğu, kamuoyunu etkileme boyutu olarak yapılan protesto eylemlerini yansıtıp yansıtmadığı, şiddete uğrayan kadınların başvurabilecekleri mekanizmalara yönlendirilip yönlendirilmediği, bu konuda haber verilirken uzman kişilerin görüşlerine başvurulup vurulmadığı gibi sorular üzerinden incelenmiştir. Her bir şiddet haberi videoları defalarca izlenerek ilgili soruların altında kodlanmıştır. Bu kapsamda izlenen haber içerikleri, jest ve mimiklere ilişkin bilgiler de kodlanmıştır. Bu kodlamalar daha sonra benzer ve yakın olmaları açısından bir araya getirilerek tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Bütün kodlamalar bittiğinde ise temalara ilişkin veriler excele aktarılmış ve bunlara ilişkin frekans ve yüzde tabloları alınmıştır.

Araştırmanın güvenilirliği açısından kodlamaların farklı kişilerce yeniden değerlendirilmesi önemlidir (Neuman, 2006: 471-473). Çalışmada kodlamalar her üç araştırmacı tarafından kontrol edilmiş ve fikir birliği sağlananlar tema haline getirilmiştir.

3. Bulgular

Medyada kadına yönelik şiddete ilişkin verilen haberlerin Temmuz-Aralık 2011 tarihleri arasında *Beyaz Gazete haber arşivi* örneği üzerinden incelendiği bu çalışmada, bu tarihler arasında 104 haber programı tespit edilmiştir (Tablo: 1). Beyaz Gazete haber arşivi yıllık olarak tüm televizyon kanallarında verilen haber görüntülerinin toplandığı bir merkez olarak işlev görmektedir. Bu durumda araştırmacıların işlerini kolaylaştırıcı bir özellik

göstermektedir. Bu haberlerin 41 tanesinde (% 39.4) *doğrudan kadına yönelik bir şiddet olayı ile ilgili haberlere*, 20 tanesinde (%19.2) *kadına karşı şiddete yönelik protesto eylemine ilişkin haberlere* yer verilmiştir. Bu kapsamda haber analizleri sonucunda, kadına yönelik şiddet haberleri bu iki ana tema altında toplanmış ve analizler de bu iki alt başlık altında verilmiştir.

Tablo 1: Temmuz-Aralık 2011 Tarihleri Arasında Beyaz TV Haber Arşivinde Bulunan Kanallara Göre Kadına Yönelik Şiddet Haberinin Sayısı

Kanal ismi	K. 7	Tv8	Trt	Star	Cnn Türk	Ntv	Tv net	Stv	Beyaz tv	Kanal D	Atv	Ülke Tv	Tgrt	K. Türk	Bugün	H. Türk	Toplam Haber Sayısı
Haber sayısı	10	5	10	4	7	1	4	3	8	3	17	2	5	15	5	5	104

3.1. Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Haber Yapılan Olaylar

Bu birinci ana temada olaylar, öncelikle kadına yönelik şiddetle ilgili haber yapılan olayların özellikleri, sonra kadına yönelik şiddet olayının haberleştirilme şekli ve en sonunda da spikerin şiddet olayını sunuş şekli olmak üzere üç alt temada ele alınmıştır. Bu alt temalara ilişkin detaylı bilgiler aşağıdadır.

3.1.1. Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Haber Yapılan Olayların Özellikleri

Temmuz-Aralık 2011 tarihleri arasında Beyaz Gazete (haber arşivi)'de yer alan 104 haber programı incelendiğinde, bu haberlerden 41 tanesinde kadına yönelik fiziksel şiddet haberine yer verildiği görülmüştür. Bu 41 haberin tamamı da kadına uygulanan fiziksel şiddetle ilgilidir.

Kadına yönelik şiddet olayı ile ilgili 41 haberde, şiddete uğrayan kadınların % 68.3'ü (28 kişi) dini nikahlı, %12.2'si (5 kişi) resmi nikahlı, % 9.8'i (4 kişi) boşanmış, %7.3'ü (3 kişi) bekar ve % 2.4'ü (1 kişi) partnerdir. Bu haberlerin %95'inde (39 kişi) şiddeti uygulayan kişinin cinsiyetinin erkek, %2 sinde kadın ve erkek birlikte ve %2'sinde de kodlanamamıştır. Kadına yönelik şiddet olayı ile ilgili haberlerin % 58.5'inde (24 kişi) şiddeti uygulayan kişi eş, % 22'sinde (9 Kişi) yakın ilişki içinde bulunulan partner, % 7.3'ünde (3 kişi) kadının ailesi ya da akrabaları, % 7.3'ünde (3 kişi) aile dışından

kişiler, % 2.4'ünde (1 kişi) eşin ailesi ve akrabalarıdır ve % 2.4'ünde şiddeti uygulayanın kim olduğu kodlanamamıştır. Ayrıca, bu haberlerin %80.5'inde (33 olay) şiddet eylemi tek kişi tarafından, % 17.1'inde (7 olay) 1'den fazla kişi tarafından gerçekleştirilmekte ve % 2.4'ünde (1 olay) kişi sayısı belirtilmemiştir (Tablo:2).

Kadına yönelik şiddet uygulayanların mesleğine bakıldığında, bu haberlerin 9'unda şiddeti uygulayanın mesleğine yer verilmediği görülmüştür. Söz konusu haberlerde geçen meslekler gece bekçisi, kasiyer, polis, temizlik görevlisi, yapımcı vb. olarak belirtilmiştir. Bu mesleklerin eğitim açısından ilkokul ve ortaokul mezunlarının yaptıkları işler olduğu düşünüldüğünde, şiddeti uygulayanların alt düzey mesleklere sahip oldukları söylenebilir.

Şiddet olayının mekânsal konumu açısından ilde mi, ilçede mi, gerçekleştiği konusu çok net değildir. Bu haberlerde, şiddet eyleminin %73.2'si (30 olay) ilde, % 19.5'i (8 olay) ilçede gerçekleşmekte ve % 7.3'ünde (3 olay) olayın geçtiği yer belirtilmemektedir. Olayın geçtiği yerin haberlerde il ve ilçe olarak belirtilmesi yanıltıcıdır. Çünkü olay ilçede geçmiş olsa bile haberin sunuşu esnasında ilçe belirtilmeyip olay ilçenin bağlı olduğu ilde gerçekleşmiş gibi anlatılmakta ve olay il'e mal edilmektedir. Bu veriye aynı olayın farklı kanallarda yapılan haberlerinin karşılaştırılması sonucunda ulaşılmıştır. Şiddet olayının geçtiği yer konusunda ise, şiddet eyleminin % 19.5'inin (8 olay) koca evinde, % 19.5'inin (8 olay) yakın akraba evinde, %17.1'inin sokakta (7 olay), %14.6'sının (6 olay) diğer kamusal alanda, % 9.8'inin (4 olay) adliye'de, %7.3'ünün (3 olay) kadının baba evinde, % 4.9'unun (2 olay) karakolda gerçekleştiği görülmüştür. Haberlerin %7.3'ünde (3 olay) şiddetin nerede gerçekleştiği kodlanamamıştır.

Şiddeti uygulayan kişinin kim olduğu ile şiddetin uygulandığı mekân karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, şiddeti uygulayan eş olduğunda, eşin baba evinde (1), kendi evinde (7), sokakta (4), adliyede (2), diğer kamusal alanlarda (5) ve yakın arkadaş evinde (2) şiddet uyguladığı görülmektedir. Şiddeti uygulayan kişi yakın ilişki içinde bulunan partner olduğunda, partnerin sokakta (2), adliyede (2) ve yakın arkadaş evinde (5) şiddet uyguladığı görülmektedir. (Tablo: 2). Şiddeti uygulayan kişi eş olduğunda eş en fazla kendi evinde olmak üzere, hemen hemen her yerde eşine şiddet uygulayabilmektedir. Bu noktada evin sığınacak bir

liman olarak görülmesi, en güvenli ve mahrem yer olması anlayışı (Aziz ve diğerleri, 1994: 40), muhtemel olarak suçun işlendiği mekan anlamına da gelmektedir. Bu davranış, kocanın karısını kendisine ait meta/mal görmesinin ve sahiplenmesinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Şiddetin nedeni ise haberlerin %26.8’inde (11 haber) belirtilmediği için kodlanamamakta, %19.5’inde (8 haber) evi terk etme, % 14.6’ında (6 haber) kadının kolluk kuvvetlerine ve adli mercilere şikayet etmesi, % 7.3 (3 haber) ekonomik sıkıntılar (3 haber), %4.9’ünde (2 haber) erkeğin alkol kullanması, %9.8’inde (4 haber) kıskançlık, % 9.8’inde (4 haber) tartışma, %4.9’unda boşanma (2 haber), % 2.4’ünde (2 haber) aldatma olarak verilmektedir (Tablo: 2). Şiddeti uygulayan kişinin kim olduğu ve şiddetin nedeni olarak sunulan gerekçeler karşılaştırıldığında ise, şiddeti uygulayan koca olduğunda, şiddet eyleminin nedeni olarak kadının evi terk etmesi (6), kadının kolluk kuvvetlerine ve adli mercilere şikayet etmesi (6), tartışma (4), kıskançlık (3) gösterilmektedir. Şiddetin nedenine ilişkin kodlamanın yapılamaması (%26.8) şiddet haberinin içeriğinin sistematik bir biçimde hazırlanmadığı, bu durumun da haberciler tarafından tabloid haber olarak algılanmasından kaynaklandığı anlamına gelmektedir. Ancak şiddet haberlerinde erkeğin çalışmaması, alkol kullanması gibi nedenlerin eşler arasında tartışmanın yaşanmasına sebebiyet verdiği düşünülmektedir.

Gökulu ve Hosta’nın (2013:1841-1845) yaptıkları gazete analizi araştırmasında, şiddet türlerinden en çok cinayet, dayak ve tecavüz haberlerinin ilk sırada olduğu tespit edilmiş ve basın kadına yönelik şiddet haberinde şiddet içeren bir dil ve üslup kullandığı ve haberi sansasyonelleştirerek verdiği belirtilmiştir. Aynı sonuç hem Aziz ve diğerlerinin (1994:53) yaptıkları gazete haberlerinin analizinde, hem de Altun ve diğerlerinin (2007: 17) yaptıkları araştırmada, kadına yönelik fiziksel şiddet kapsamında öldürmenin birinci sırada yer aldığı belirtilmiştir. Gazeteciler bu tür haberleri, “haber değeri” taşımasına bağlamakla birlikte editörlerin bazılarının kadına yönelik haberleri “soslama yaparak” sunmaya çalıştıkları da ifade edilmektedir. Burada da haberi soslamak ya da makyajlamak tabloid haber özelliği haline getirmek demektir. Fiziksel şiddet, bizim çalışmamızda da ilk sırada gelmekte; ancak haber değerinden çok, tabloid haber özelliğine kaydırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Kadına yönelik şiddet konusunda haberin tabloid hale getirilmesi demek, haberin çarpıcı-magazinsel ve sansasyonel hale getirilerek izlenme oranının artışı

sağlamak amacını taşımak anlamına gelmektedir. İnceoğlu'na göre (2004: 12-14) ise, medyada kadına yönelik haberlerin yapılabilmesi için kadının ya tecavüze uğraması (şiddet görmesi) ya da kadını küçülten bir anlayışla birinin yuvasını yıkması gibi sansasyonel bir olaya karışması gerekir. Dolayısıyla kadına ilişkin haberlerde magazinsel söylemin egemenliğinin sürdürüldüğü ileri sürülmektedir³.

Şiddeti anlatan haberlerde şiddet eyleminin nasıl gerçekleştirildiği konusunda da bilgi verilmektedir. Bu haberlerdeki olayların % 34.1'i (14 olay) fiziksel güç (tekme, tokat), %29.3'ü (12 olay) ateşli silah, %17.1'i (7 olay) kesici alet, % 7.3'ü (3 olay) diğer araçlar, % 4.9'u (2 olay) el-kol bağlama, % 4.9'u (2 olay) yakıcı kimyasal madde (kezzap vb.) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. 3 olayda şiddet eyleminde bu araçların birden fazlasının bir arada kullanıldığı görülmüştür. Şiddeti uygulayanın kim olduğu ve şiddet olayında kullanılan araçlar karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, şiddeti uygulayan kişi eş olduğunda, şiddet eyleminde ateşli silah (7), kesici alet (6), fiziksel güç (5), tehdit (1), yakıcı madde (1) gibi araçlar kullanılmaktadır. Şiddeti uygulayan yakın ilişki içinde bulunan partner olduğunda, şiddet eyleminde büyük oranda fiziksel güç (5) kullanılmaktadır. Bir başka ifadeyle şiddeti uygulayan koca olduğunda kocanın, kadına yönelik şiddet eylemini gerçekleştirirken çok çeşitli araçları kullandığı anlaşılmaktadır.

Haberlerde ele alınan kadına yönelik şiddet olayının sonuçları konusunda, %46.3'ünün (19 olay) yaralanma, %31.7'sinin (13 olay) ölüm, %22'sinin ise (9 olay) darp ile sonuçlandığı saptanmıştır (Tablo: 2).

³ Bu konuda Çelik, N.B. (2000), **Televizyon Kadın ve Şiddet**, çalışmasında yerli dramalarda, güldürü programlarında, reality ve talk show'larda, yeşil çam filmlerinde, yabancı filmlerde, müzik videolarında, reklamlarda ve cinsel şiddeti yorumlama biçimlerinde medyanın haber ve olayları sansasyonel bir şekilde ve haberin izlenme kaygısı ile yapıldığına dair araştırma sonuçlarına bakılabilir. Bu çalışmada medyada cinsiyetçi bir söylemle birlikte eşitsizlik yaratan bir anlama gönderme yapıldığı belirtilmektedir.

Tablo 2: Beyaz TV Haber Arşivinde Temmuz-Aralık 2011 Tarihleri Arasında Haber Programlarında Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Sayısal Verileri

İncelenen Toplam Haber	104 haber
Şiddet Olayı İçeren Haber Sayısı	41 (%39)
Gösterilen Şiddetin Türü	Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet 41 haberde (%100)
Şiddeti Uygulayanın Cinsiyeti	Erkek 39 haberde (%95.1)
Şiddeti Uygulayan Kişi	Eş (koca) 24 haberde(%58.5), Partner 9 haberde(%22), Kadının Ailesi 3 haberde (%7.3), Aile Dışından Kişiler 3 haberde(%7.3),
Şiddet Uygulayan Kişi sayısı	Tek kişi 33 haberde(%80.5), Birden fazla kişi 7 haberde(%17.1)
Şiddet Uygulama Nedeni	Evi terk etme 8 haberde (%19.5), Kadının kolluk kuvvetlerine ve adli mercilere şikayet etmesi 6 haber (14.6), Ekonomik sıkıntılar 3 haber (%.7.3) Kıskançlık 4 haber(%9.8), Boşanma 2 haber, (%4.9) Aldatma 2 haber (%4.9) Alkol 2 haber (%4.9)

Şiddet olayının sonucu	<p>Yaralanma 19 olay (%46.3), Ölüm 13 olay (%31.7), Darp 9 olay (%22)</p>
Şiddet mağduru kadınların medeni durumları	<p>Dini nikahlı 28 kadın(%68.3), Resmi nikahlı 4 kadın (%9.8), Bekar 3 kadın (%7.3), Partner 1 kadın (%2.4)</p>

Kadına yönelik şiddet olayına çocukların şahit olması konusunda ise, şiddet eyleminin %24.4'ü (10 olay) çocukların gözü önünde gerçekleşmekte, %48.8'inde (20 olay) çocuklar bulunmamakta, %26.8'inde ise (11 olay) çocukların gözü önünde gerçekleşip gerçekleşmediği kodlanamamaktadır. Şiddeti uygulayan kişi ile şiddetin çocukların gözü önünde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği incelendiğinde, şiddeti uygulayan eş olduğunda, şiddet genellikle çocukların gözü önünde gerçekleşmektedir (10 olay).

Kadına yönelik şiddet olayı ile ilgili 41 olayın %53.7'sinde şiddet gören kadının olay sonrasındaki duruşu kodlanamamakta, %34.1'inde (14 olay) şiddet mağduru kadın güçlü, %12.2'sinde (5 olay) kadın çaresiz bir duruş sergilemektedir. Yine şiddet sonrasında ailelerin yaklaşımı konusunda ise, haberlerin % 80.5'inde (33 olay) ailelerin yaklaşımı kodlanamamakta, %17.1'inde (7 olay) ailenin kendi kızlarına sahip çıktığı, %2.4'ünde (1 olay) kendi kızlarını reddedip koca evine gönderdiği görülmektedir.

3.1.2. Kadına Yönelik Şiddet Olayının Haberleştirilme Şekli

Kadına yönelik şiddet olayı ile ilgili 41 haberin %63.4'ünde (26 haber) 1 şiddet olayına, %29.3'ünde (12 haber) 2 şiddet olayına, %7.3'ünde (3 haber) 3 ve daha fazla şiddet olayına yer verilmektedir. Yine bu haberlerin % 80'inde (32 haber) eski-geçmiş olayların görüntülerine yer verilirken, %20'sinde (18 haber) haber sadece söz konusu olayın görüntülerinden oluşmaktadır. Önceki olayların görüntülerine yer verilmesinin önceki eski

olaylar aracılığıyla şiddetin yeniden üretilmesine neden olduğu söylenebilir. Ayrıca, bu haberlerin %15.4'ünde (16 haber) 1 dakikadan az, %15.4'ünde (16 haber) 1-2 dakika, %8.7'sinde (9 haber) 2 dakikadan fazla süre ile şiddet olayının görüntüsü verilmektedir. Kadına yönelik şiddet haberinin verilmiş süresinin uzun tutulması, izleyenlerde şiddetin normalleşmesi ve şiddete karşı duyarlılığın azalması anlamına geleceği biçiminde düşünülebilir. Bu konuda benzer bir sonuca ulaşan Gökulu ve Hosta (2013: 1842) yaptıkları araştırmada kadına yönelik şiddet haberinin sıklıkla gazetelerde verildiğini ve öyküleştirildiğini, yani dramatize edildiğini, dolayısıyla sansasyonel hale getirilerek duygusallaştırıldığını tespit etmişlerdir. Aziz ve diğerleri (1994: 23) ise, bu tür haberlerin gazetelerde üçüncü sayfa haberi olarak %55.7 oranında verildiğini tespit etmişlerdir.

Kadına yönelik şiddet olayı habere dönüştürülürken müzik, olaydaki gerçek seslerin kullanımını gibi faktörler de önemlidir. Kadına yönelik şiddet olayı ile ilgili 41 haberin %63.4'ünde (26 olay) olayın arka fonunda ses nötr olarak (sadece olayı anlatma), %36.6'ünde (15 olay) acıklı bir müzikle sunulmaktadır. Arkada acıklı müzik kullanılan haberlerin sunucusu ise daha çok kadındır (%71). Bu haberlerin %57.5'inde (23 haber) sunuş esnasında kullanılan alt yazıda olayın gerçekleşme şekli ön plana çıkarken, %22.5'inde (9 haber) kadının durumu ve şiddetin kimin tarafından yapıldığı, %10.0'ında (4 haber) olayın geçtiği yer, % 7.5'inde (3 haber) kadına yönelik şiddet vurgusu, %2.5'inde mağdurun medeni durumu ön plana çıkartılmaktadır. Bu haberlerin 17'sinde ise bu ibarelerin birden fazlası yan yana kullanılmaktadır.

Kadına yönelik şiddet olayı ile ilgili haberlerde, şiddet eylemi sonucunda kadınların %51.2'sinin (21 kişi, haberde belirtilmediği için) hangi mekanizmalara başvurduğu kodlanamamakta, % 29.3'ünün (12 kişi) adli makamlara, % 9.8'inin (4 kişi) emniyet güçlerine, %9.8'inin (4 kişi) sığınma evlerine başvurduğu görülmektedir. 10 kadının şiddet eylemi sonucunda bu mekanizmaların birden fazlasına başvurduğu kodlanmıştır. Şiddetin kötü bir şey olduğuna dair mesaj verilmeden, boşanmak isteyen, adli makamlara, kolluk kuvvetlerine başvuran kadınların gördüğü şiddete yer verilmesi, adli ve idari makamlara başvurmayı teşvik edici özellikte değildir. Bu durumda olan kadınların bu haberleri izlediklerinde söz konusu makamlara duydukları güven kırılmış olmakta ve şiddet gören kadını tek başına bırakan bir konuma itmektedir. Kadının başvurusu çözüm değil, aksine devlet koruyamıyor ya da başvuranların başına neler geliyor, gibi mesajları bu tür şiddete maruz

kalan kadınların başvuru cesaretlerini kırmaya ve durumu kabullenmeye götürebilir. Aynı sonuç Altun ve diğerlerinin (2007: 19) yapmış oldukları araştırmada da ortaya konulmuş ve şiddet gören kadının şiddet sonrasında tek başına kalmasının, zihnen ve ruhen konuşacak mecalinin kalmamasına onun sesini duyuramamasına ya da şikayette bulunmamasına neden olduğu saptanmıştır.

Haberlerde şiddete uğrayan ve şiddet uygulayanın ekranlarda gösterilmesi hususunda ise, bu haberlerin %46.3'ünde (19 haber) hem fail hem mağdur, %43.92'sinde (18 haber) sadece mağdur gösterilmekte, % 9.8'i (4 haber) kodlanamamaktadır. Bu haberlerin %63.4'ünde (26 haber) mağdur daha uzun süre, %24.4'ünde (10 haber) hem fail hem mağdur aynı uzunluktaki sürelerde gösterilmekte, %7.3'ünde fail ve mağdurun gösterilme süresi kodlanamamakta ve %4.9'unda (2 haber) fail daha uzun süre gösterilmektedir. Haberin flulaştırılması hususunda, kadına yönelik şiddet olayı ile ilgili 41 haberin %87.8'inde (36 haber) şiddet mağduru ve olay doğrudan olduğu gibi açık, %7.3'ünde (3 haber) şiddet mağduru ve olay flulaştırılarak gösterilmekte ve % 2.4'ü (1 haber) kodlanamamaktadır. Şiddeti uygulayan kişinin kim olduğu ile fail ve mağdurun gösterilmesi karşılaştırılarak incelendiğinde ise, şiddeti uygulayan eş olduğunda hem fail hem mağdurun görüntülerine daha fazla yer verilirken (14), şiddeti uygulayan partner, eşin ailesi akrabaları, kadının aile ve akrabaları olduğunda genellikle sadece mağdurun görüntülerine yer verilmektedir. Bu görüntüler ise kadının kurbanlaştırılması anlamının üretilmesine neden olmaktadır. Aynı sonuç, Gökulu ve Hosta'nın (2013:1846) araştırmasında ortaya konulmuş ve basının haberi veriş şeklinin, şiddet gören kadının kadınsılığını ön plana çıkararak ve şiddete bir çeşit gizli meşruiyet kazandıran tarzda olduğu belirtilmektedir. Basının şiddete maruz kalan kadınları bazen masum, bazen savunmasız bazen de şiddete neden olabilecek tarzda gösterdiği ifade edilmektedir. Bu tür haberler, şiddet gören kadının ikinci kez şiddete maruz kalarak mağduriyet yaşamasına yol açmaktadır. Ayrıca Yegen'in (2014: 20) belirttiğine göre, kadın cinayeti haberlerinin medyada sıklıkla yer alması bu tür olayların yaygınlaşmasına ve her geçen gün artmasına neden olmaktadır. Bu konuda KSGM'nin (2008:11) hazırladığı Kadın ve Medya Ulusal Eylem Planı'nda, medyanın kadına yönelik şiddeti daha çok fiziksel şiddet olarak anladığı ve yapılan içerik analizi çalışmalarının sonuçlarına göre, şiddet haberlerini sansasyonelleştirdiği ve mizah malzemesi haline getirdiği ileri sürülmektedir. Bu bağlamda Mater ve Çalışlar (2007: 174-175) çalışmasında

başka bir konuya dikkat çekilerek, “öldürülen ve işkenceye maruz kalan kadınların başlarına böylesine çirkin bir olay gelmeseydi medyada yer alamayacaklardı şeklinde yorumlanmaktadır. Dolayısıyla kadına yönelik şiddet medyanın bir çeşit haber kaynağı olarak görülmekte ve kadının haberlerde yer alması ancak mağdur ya da kurban olması durumunda söz konusu olmaktadır.

Haberin sunuluşu esnasında şiddete uğrayan kadının daha uzun süre gösterilmesi, bu kadının teşhir edilmesine ve şiddetin nedeni ile kadının görüntüsünün eşleşmesine neden olmakta, “bakın bakın kadın şöyle yaptı, sonucu ne oldu” gibi bir eşleştirme ifadeleriyle kadının suçlanmasına ve olayın meşrulaştırılmasına neden olabilmektedir. (“Boşanmak istedi bu hale geldi, ibret alın” der gibi). Olayın flulaştırılmadan doğrudan gösterilmesi ise, şiddete uğramış kadının gözükmek istemeyeceği bir halinin kadının izni alınmadan kamuoyuna mal olmasına neden olmaktadır. Bu bir insan hakları ihlalidir ve etik değildir. Diğer taraftan, şiddete uğrayan kadının flulaştırmadan gösterilmesi, izleyen erkeklerin nasıl şiddet uygulayacaklarına dair bir çeşit yol gösterme, örnek olma, hatta kahramanlaştırma olasılığını da içerisinde barındırmaktadır. Böyle bir anlatı ise ataerkil pazarlık yaratmakta ve eril dilin yanlışlığını ortaya çıkarmaktadır. Bakthin, haber dilinin hiçbir zaman nötr olamayacağını vurgularken, eril dilin kodlarının zihinlerdeki şemalarıyla hareket edildiğini kast etmektedir. Allan ise olguların değerlerden ayrı tutulmasının imkansızlığını dile getirmekte ve haber sunumlarının yanlışlığına dikkat çekmektedir (Altun ve diğerleri, 2007: 13). Alankuş (2007: 34-35) ise haberlerde kadının yer almasının ataerkinin temsil stratejileriyle ilgili olduğunu belirtir ve bunun için kullanılan dil kültürel pratiklerle yakından bağlantılı olduğundan ataerkil dünyanın kurgusu bu dil aracılığı ile gerçekleştirir. Dolayısıyla haberin sunuluş tarzı dilin temsili ile olanaklı hale gelmektedir.

3.1.3. Spikerin Şiddet Olayını Sunuş Şekli

Kadına yönelik şiddet olayı ile ilgili 41 haberin %82.9’unda (34 haber) olay spiker tarafından ciddi, %7.3’ünde (3 haber) üzüntülü, %7.3’ünde (3 haber) kızgın olarak sunulmuştur. Spikerin cinsiyeti ile haberin sunuş şekline baktığımızda ise kızgın ve üzüntülü sunan spikerlerin daha çok kadın spikerler olduğu görülmektedir (Tablo: 3).

Tablo 3: Spikerin Cinsiyeti ile Haberi Sunuş Şekli

Spikerin Cinsiyeti		Spikerin Olayı Sunuşu			Toplam
		Ciddi	Üzüntülü	Kızgın	
Kadın	Sayı	23	3	3	29
	% Satır	79,3	10,3	10,3	100,0
	% Sütun	67,6	100,0	75,0	70,7
	% Toplam	56,1	7,3	7,3	70,7
Erkek	Sayı	11	0	1	12
	% Satır	91,7	,0	8,3	100,0
	%Sütun	32,4	,0	25,0	29,3
	% Toplam	26,8	,0	2,4	29,3
Toplam	Sayı	34	3	4	41
	% Satır	82,9	7,3	9,8	100,0
	% Sütun	100,0	100,0	100,0	100,0
	%Toplam	82,9	7,3	9,8	100,0

Haberi sunan spikerlerin %61'i (25 haber) şiddeti eleştirirken, %36.6'sı (15 haber) olayı nötr sunmakta, %2.4'ü ise (1 olay) şiddeti olumlamaktadır. Şiddeti eleştiren daha çok (%72) kadın sunuculardır. Bu haberlerden %90,2'sinde spiker (37 haber) şiddetin kötü bir şey olduğuna dair herhangi bir mesaj vermezken, %9.8'inde (4 haber) spiker şiddetin kötü bir şey olduğuna dair mesaj vermektedir. Yine şiddetin kötü olduğuna dair mesaj verenlerin çoğu da (%75) kadın spikerlerdir. Ayrıca bu haberlerin %61.0'ında (25 haber) sıklık vurgusu (haberlin tekrarlanması) yapılmakta, % 39.0'ında (16 haber) yapılmamaktadır. Sıklık vurgusunu yapanların çoğu da (%64) kadın spikerlerdir. Sıklık vurgusunun, şiddetin kötü bir şey olduğuna dair mesaj içermeden yapılması, kadına yönelik şiddetin medya aracılığı ile normalleştirilmesi ve duyarlılık yaratmaktan çok duyarsızlaştırmaya yol açmasına neden olduğunu düşündürmektedir. Altun ve diğerlerinin (2007: 15) yaptıkları gazetelere ilişkin içerik analizinde aile içi şiddet haberlerini yazan muhabirlerin %87.5'i erkek iken, bizim çalışmamızda televizyonda kadına yönelik şiddet haberlerini sunanların çoğunlukla kadın spiker (%70.7) olduğu tespit edilmiştir. Burada da televizyonun görüntülü sunumu ve izlenmeyi gerektiren bir durum söz konusu olduğundan medya

yöneticilerinin kadın spikerleri tercih ettikleri düşünülmektedir. Bu noktada medya çalışanlarının özellikle ekranın yüzünü oluşturması bakımından kadın spikerlerin/sunucuların objeleştirilmesi gibi bir durumla da karşılaşmaktadır.

Son olarak kadına yönelik şiddet olayı ile ilgili 41 haberin % 53.8'inde (21 haber) şiddete uğrayan kadının yaşı ile ilgili herhangi bir vurgu yapılmazken, % 46.2'sinde (18 haber) genç kadın vurgusunun olduğu görülmüştür. Şiddete uğrayan kadın genç ise bu özellikle vurgulanırken, orta yaşlı ve yaşlı olduğunda yaşı dikkate alınmamakta dolayısıyla bu anlayış yaşlı olanların şiddeti görmesini normalleştirmektedir.

3.2. Kadına Yönelik Şiddeti Protesto Eden Toplumsal Eylem Haberlerinin Analizleri

İkinci tamamının içeriği, kadına yönelik şiddet haberlerinde şiddeti protesto edenlerin nasıl bir eylem gerçekleştirdiklerine ilişkindir. Temmuz-Aralık 2011 tarihleri arasında Beyaz Gazete haber arşivi örneği üzerinden kadına yönelik şiddetin incelendiği bu çalışmada, bu tarihler arasında 104 haber programından 20 tanesinin kadına yönelik şiddetle ilgili eylem haberi olduğu görülmüştür. Bu haberlerin %50'si (10 haber) yürüyüş, %10.2'si (2 haber) imza kampanyası, %10'u (2 haber) yayınlanmış bir rapor, % 5'i (1 haber) sinema filmi, tiyatro oyunu vb., % 5'i (1 haber) haberi protesto, % 5'i (1 haber) konser, % 5'i (1 haber) toplantı, konferans, % 5'i (1 haber) ise kadın dayanışmasına ilişkin diğer faaliyetlerle ilgilidir. Kadına yönelik şiddete ilişkin eylem haberlerinden, yürüyüş haberlerini veren 10 haberin 4'ünde yürüyüş eylemine katılan ünlü kişilerin görüntülerine ve onların konu ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

Kadına yönelik şiddetle ilgili eylem haberinin 3'ünde işbirliği ile ilgili haberlere yer verilmiştir. İşbirliği sivil toplum kuruluşları, hükümet, özel sektör ve uluslar arası kuruluşlar arasında gerçekleşmektedir. (1 STK-hükümet işbirliği haberi, 1 özel sektör-uluslar arası kuruluş işbirliği, 1 hükümet-uluslar arası kuruluş işbirliği haberine yer verilmiştir). Şiddet gören kadınların haberlerinde, şiddet olayından sonra kadınların nereye başvurabileceklerine ve hangi telefon numaralarını arayabileceklerine dair hiç bir bilgiye rastlanmamıştır. Spikerin şiddet gören kadınlara herhangi bir yönlendirmede bulunmamasının, medyanın tarafsızlığının zedelenmemesi biçiminde yorumlanması mümkün değildir. Bu ancak şiddet gören kadınları

bilinçlendirme amaçlı bir haber anlayışının olmaması ile yorumlanabilir. Altun ve diğerlerinin (2007: 31) yaptıkları araştırmada da şiddet gören kadınların hak aramaları konusunda gazetelerde bilgi verilmemesini gazeteciler, editörlerin haberin kısa yazılmasını ya da sansasyonel bir hale getirmelerini istediğinden kaynaklandığını belirtmektedirler. Oysa bu haberi gazetede okuyan ya da televizyonda izleyen şiddet gören başka bir kadına yol göstermek, yardımcı olmak bakımından haklarının ihlal edildiği noktada farkındalık yaratılması beklenilmektedir.

Sonuç

Kadın çalışmalarında kadına yönelik şiddetin bir insan hakkı ihlali olduğu sıklıkla dile getirilmektedir. Ancak bu konuda gerek Türkiye’de gerekse dünyada önleyici anlamda yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesine rağmen, kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda uygulamada istenilen düzeye ulaşılamadığı sunulan televizyon haberlerinin çokluğundan da anlaşılmaktadır. Bu nedenle kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin sosyal politikaların oluşturulması bakımından bilimsel anlamda şiddet araştırmalarının yapılması önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, Beyaz Gazetenin video sitesi aracılığı ile tüm televizyon kanallarının haber bülteninde kadına yönelik şiddet konusu 104 haber üzerinden analiz edilmiştir. Bu haberlerin 41 tanesinde (% 39.4) doğrudan kadına yönelik bir şiddet olayı, 20 tanesinde (%19.2) kadına karşı şiddete yönelik protesto eylem haberi tespit edilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre; medyanın kadına yönelik şiddet haberlerini sunarken şiddeti uzun süre göstermesi, görüntüyü tekrarlaması ve kadına yardımcı olacak bilgileri vermemesi, yönlendirici noktasından konuya bakıldığında şiddeti yeniden üreten bir mekanizma yarattığı ve şiddeti döngüsel hale getirdiği, ancak kadına yönelik şiddetin görünürlüğü de artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Görünürlük, herkesin haberdar olmasını sağlamıştır, ama bazı dezavantajları da beraberinde getirmiştir. Buna bağlı olarak ataerkil pazarlık kapsamında şiddet haberlerini verirken faili kahraman yapan ve kadını kurbanlaştıran bir eril dilin kullanıldığı, her ne kadar kadın spikerlerin haberi sunarken üzüldükleri söz konusu olsa bile, bu noktada önlerinde yazılı olan metinleri okudukları dolayısıyla medyanın bu konudaki politikası ataerkil değerleri onaylayan bir tarzda

olduğu için sorumluluk üstlenmedikleri görülmektedir. Şiddet gören kadınları başvuracakları mercilerden haberdar etmek yerine haberi makyajlayıp, sansayonel hale getirmek ve tabloid haber kategorisinde göstermekle toplumda bir farkındalığın oluşturulması pek mümkün gözükmemektedir. Bu durumda sorunun çözümüne katkı sağlanamamakta, aksine kadına yönelik şiddete ilişkin haber, olay ve kullandıkları eril dilin kamuoyunda hegemonya oluşturmaya neden olmaktadır. Aynı zamanda. Medya yalnızca “haberi verdim, sorumluluğumu yerine getirdim” diyemez. Bu noktada kadına yönelik şiddet haberlerinin hazırlanmasında medya yöneticilerinin de dahil olduğu bir politika oluşturulmadığı için, eril dilin hakimiyeti altında medyada çalışanların konuya duyarlı davranmalarını beklemek iyimserlik olur.

Baker (2012)’in çalışmalarında da gördüğümüze benzer şekilde kadına yönelik şiddet haberlerinin medyada tabloid haber kategorisinde görülmesi, şiddet görüntülerinin süresinin uzun tutulması, olayın meşruluğunu getirmekte ve şiddeti uygulayanların cezasız kalması ya da ceza indirimine uğraması nedeniyle toplumda bir “kahraman yaratma” biçiminde değerlendirilmesi ve dolayısı ile ataerkil söylemi yeniden-yeniden üretmesi ile karşı karşıyayız. Kadına yönelik şiddetin temelinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin bulunmaması yatmaktadır. Hatta bu şiddet suçunun işlenmesi planlı, ideolojik, sistematik ve politik bir biçimde yapılmakta ve onaylatmak adına doğrudan medyaya yansıtılmaktadır. Medyadan, bu suçun ortağı olması değil, aksine sosyal sorumluluk ve insan haklarının ihmal edilmemesi anlayışı ile hareket etmesi beklenmektedir. Çünkü kadın, ataerkil egemenliğine direnç gösterdiği andan itibaren en yakınındaki erkekte şiddet görmekte, ya ölmekte ya zinciri kırıp kendine sığınacak bir yer bulmakta ya da çaresizlikle suskunlaşmaktadır. Suskunlaşmanın zararı aslında yalnızca kadına değil, tüm topluma mal olmakta ve birey olma bilincinden yoksun, sağlıklı olamayan bu kadınlar, bir değil birçok travmayı birlikte yaşamak zorunda bırakılmaktadır. Bu kadınların insan haklarının ve onurunun ihlal edilmesini yalnızca “zai olmuş yaşamlar” diyerek geçiştiremeyiz. 1979 CEDAW başta olmak üzere, 1995 Pekin Deklarasyonu ve daha sonraki 2011 yılında imzalanan İstanbul Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmeler kapsamında Türkiye iç-hukukunda yeni düzenlemelere gitmiş ve yasalarında değişiklikler yapmıştır. Ancak yasaların işletilmesinde karşılaşılan sorunlar bugün kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda eğitim, ekonomi, aile din ve medya kurumlarında yapılacak zihniyet dönüşümüne ilişkin yoğun çalışma ve uygulamalarla mümkün gözükmemektedir.

Bu makalede sözünü ettiğimiz araştırmalar bize göstermektedir ki; ister televizyon haberlerinde, ister gazete haberlerinde, isterse yeni medya olarak adlandırılan internet haberciliğinde olsun, kadına yönelik şiddet konusunun içerik olarak haberleştirilmesinde ve sunulmasında önemli bir farklılığın olmadığıdır. Medyanın kendine özgü eril bir dilinin olduğunu, bunu daha çok haberi okutturmak-izlettirmek adına sansasyonel hale getirerek verdiğini, suçu ve faili meşrulaştırarak kadın üzerinde bir korku yarattığını söylemek mümkündür. Bu çerçevede hangi tür medya olursa olsun, medyanın şiddet gören kadını sürekli mağdurlaştırma pozisyonunda göstermesi insanlarda bir yandan acıma duygusu yaratılmasına, diğer yandan ise sorunun çözümüne ilişkin her hangi bir katkı sunmamasına neden olmaktadır.

Medyada kadına yönelik şiddetin haber yapılması ve kamuoyunun aydınlatılması amacıyla duyurulması ne yazık ki şiddeti önleme veya azaltmaktan çok, şiddetin normalleştirilmesine yol açmakta, hatta kadının durumunun nerede ise şiddeti hak ettiği biçimde yorumlanmasına neden olmaktadır. Medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin sunumunda izleyici kitlesinin heterojenliği dikkate alınırca, medyanın izlediği bu yol sorunun çözümlenemeyen ve erkeğin şiddetini meşrulaştıran bir boyuta dönüşmesine neden olmaktadır. Örneklerini bildiğimiz, Münevver Karabulut, Ayşe Paşalı, Özgecan Aslan ve daha sayamadığımız isimsiz kadınların cinayetleri halen zihinlerde olmakla birlikte, bu suçu işleyen faillerin aldıkları cezaların caydırıcı nitelikte olmaması şiddetin önlenmesinin önünde en büyük engel olarak görülmektedir. Bu nedenle kadına yönelik şiddetin önlenmesi için TBMM özel komisyonları, uluslararası kuruluşlar (BM, UNDP), Barolar başta olmak üzere kadın ve farklı cinsel yönelimli bireyleri temsil eden sivil toplum örgütleri, ilgili bakanlıklar, yerel yönetimler, özel sektör, medya kuruluşları ve üniversitelerin kadın çalışmaları merkezlerinin işbirliği gereklidir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, H. (2004), **Medyada Kadın**, İstanbul, Ceylan Yayınları.
- Alankuş, S. (2007), “Neden Kadın Odaklı Habercilik”, Hazırlayan: S.Alankuş, **Kadın Odaklı Habercilik**, İstanbul, Bia İletişim Vakfı Yayınları, s. 25-66.
- Altınay, A. ve Arat, Y. (2008), **Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet**, 2. Baskı, İstanbul, Punto Yayıncılık.
- Altun, A., Gencil-Bek, M., Esen, E. (2007), “Aile İçi Şiddet Haberlerinin Üretim Süreci ve MedyaProfesyonelleri”, **İletişim Araştırmaları**, 5 (2), s. 9-61.
- Aziz, A. Köker, E., Altun, A., Gencil, M., Tural-Küçük, N. (1994). **Medya Şiddet ve Kadın:1993 Yılında Türk Basınında Kadınlara YönelikŞiddetin Yer Alış Biçimi**, (Araştırma), KSGM Yayınları, No:81.
- Baker, Ç. (2012), **Cultural Studies, Theory and Practice**, Los Angeles/ London/New Delhi, SagePublications.
- Bilgin, N. (2006), **Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi, Teknikler ve Örnek Çalışmalar**, Ankara, Siyasal Kitabevi.
- Bourdieu, P. (2014), **Eril Tahakküm**, Çev. B. Yılmaz, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.
- Çelik, N. B. (2000), **Televizyon Kadın ve Şiddet**, Ankara, Dünya Kitle İletişim Araştırma Vakfı Yayınları, No: 4.
- Connell, R. W. (1998), **Toplumsal Cinsiyet ve İktidar**, Çev. Cem Soydemir, İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
- Ertürk, Y. (2015), **Sınır Tanımayan Şiddet, Paradigma Politika ve Pratikteki Yönleriyle Kadına Şiddet Olgusu**, İstanbul, Metis Yayınları.
- Gender Equality Commission, (2015), “Handbook on the implementation of Recommendation CM/Rec(2013)1 of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Gender Equality and Media”, **Council of Europe**, February 2015, Printedat the Council of Europe,
- Gökulu, G. ve Hosta, N. (2013), “Basında Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Analizi: Hürriyet, Sabah ve Posta Gazeteleri (2005-2008)”. **International Journal of Social Science**, 6 (2)1, s. 829-1850,
- Görgün-Baran, A. Kütük-Şahin, B. Maybek, S.D. (2013), “**Kadınların Eşleri Tarafından Gördükleri Şiddeti Meşrulaştırmaları Üzerinde Kamusal Alanın Etkisi**”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, 4 (2), s. 41-50.
- Görgün-Baran, A., Taşdemir-Afşar, S. Koca-Aritan, C. ve Güney, M. D. (2015), **Kadın Sığınaevlerine Çoklu Bakış**, **AB Suskunluğun Çılgılığı Projesi**, Ankara, Konak Kırtasiye.

Harper, Douglas (1988), “Visual Sociology: Expanding Sociological Vision”, **The American Sociologist**, Vol.19, Issue 1, March, pp. 54-70.

HÜNNE (2015), **Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması**, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.

HÜNEE (2010), **Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması**, ICON Institut Public SectorGmbh, BNB Ltd. Şirketi ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdüleri Enstitüsü, Kadın Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara.

İnceoğlu, Y. (2004), Medyada Kadın İmajı. **Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma**, Cilt: 2, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi, s.11-20.

Kadın Cinayetleri Platformu (2015), **Kadın Cinayetleri Acil Eylem Planı**, Ankara.

Karahan-Uslu, Z. (2000), **Televizyon ve Kadın**. İstanbul, Alfa Yayınları.

KSGM (1995), **Eylem Platformu ve Pekin Deklarasyonu**, Dördüncü Dünya Kadın Konferansı Pekin-Çin, 4-5 Eylül 1995, Ankara, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü,

KSGM, (2008), **Politika Dökümanı Kadın ve Medya Ulusal Eylem Planı**. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.

KSGM (2014), **Kadın ve Medya. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2014-2018 Yılları İçin Güncelleme Çalışması**, Ankara, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü.

Mater, N. Çalışlar, İ. (2007), “Medyadaki Durumu Tersine Çevirmek”, Hazırlayan: S. Alankuş, **Kadın Odaklı Habercilik**, İstanbul, Bia İletişim Vakfı Yayınları, s.167-195.

Neuwmann, W. L. (2006), **Toplumsal Araştırma Yöntemleri, Nitel-Nicel Yaklaşımlar**, Cilt 2, Çev. S. Özge, İstanbul, Yayıncısı.

Pauwels, Luc (2010), “Visual Sociology Reframed: An Analytical Synthesis and Methods in Social and Cultural Research”, **Sociological Methods & Research**, Sage Pub, Vol.38 Issue 4, pp. 545-581.

Özkan, A. S. (2004), “Bir Toplumsallaştırma Aracı Olarak Medyanın Kadın İmajına Yaklaşımı”, **Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma**, Cilt: 2, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi, s.21-39.

Sallan-Gül, S. (2013), **Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri: Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar mı?** İstanbul, Bağlam Yayıncılık.

Stevenson, N. (2006), **Medya Kültürleri, Sosyal Teori ve Kitle İletişimi**, Çev. G. Orhon-B.E. Aksoy, Ankara, Ütopya Yayınları.

Taşdemir-Afşar, S. (2015), “Türkiye’de Şiddetin “Kadın Yüzü”, **Sosyoloji Konferansları**, No: 52, s.715-753.

Turner, G. (2016), **İngiliz Kültürel Çalışmaları**, Çev. D. Özçetin-B. Özçetin, Ankara, Heretik Yayınları.

Yegen, C. (2014), “İnternet Haberciliğinde Kadın Cinayeti Haberlerinin Sunumu: Posta Gazetesi Örneği”, **The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC**. 4 (3), s.15-28.

Van Zenon, L. (1990), **Feminist Media Studies**, London-Thousand Oaks-New Delhi, Sage Pub.